

УДК 351.74«19»(477)

І. О. Лесь

**ДИСЦИПЛІНАРНІ ПРАВОВІДНОСИНИ
В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР
НА ПОЧАТКУ 80-Х РР. ХХ СТ. І В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ УКРАЇНИ (1991 Р.)**

Саме зараз, коли Україна перебуває в процесі активного реформування всіх органів державної влади, на передній план виходить питання формування високоякісного персоналу органів поліції, що можливо лише за умови забезпечення процесу відкритого та жорсткого добору кадрів, надання їм якісної освіти та адекватної сучасним умовам військової підготовки, справедливого та прозорого призначення (переміщення) спеціалістів на посади, створення умов стабільності службово-трудова відносин осіб рядового та начальницького складу, а також задоволення матеріально-побутових потреб працівників поліції. Але цілеспрямована та ефективна діяльність будь-якої організації неможлива без дотримання більшістю її членів дисципліни – суворого та точного порядку поведінки, встановленого як для членів суспільства в цілому, так і для іншої будь-яким чином організованої соціальної групи.

Стан дисципліни в суспільстві, у тому числі й серед співробітників поліції, в основі має фундаментальні світоглядні й соціально-політичні основи суспільства: суспільний і державний лад, економіку, політику, культуру, ідеологію та науку. Формування громадянського суспільства та побудова правової держави в Україні неможливі без підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, зміцнення службової дисципліни у їхніх рядах.

Розроблення ефективної та науково обґрунтованої стратегії реформування правоохоронних органів в Україні доцільно здійснювати на підставі ретельного вивчення та переосмислення вітчизняного історичного досвіду, зокрема процесу становлення та розвитку дисциплінарних правовідносин в органах міліції періоду становлення незалежної держави України (початок 80-х рр. ХХ ст. – 1991 р.).

Актуальність теми полягає також у тому, що її розроблення створить можливість доповнити наявні у вітчизняній науці уявлення щодо функціонування органів міліції на території України в зазначений період.

Метою статті є дослідження дисциплінарних правовідносин в органах внутрішніх справ Української РСР на початку 80-х рр. ХХ ст. і в період становлення незалежної держави України (1991 р.) шляхом аналізу, узагальнення, порівняння основних норм і положень чинного на той час законодавства.

Окремим проблемам діяльності міліції в умовах становлення незалежної України присвячено ряд праць науковців – як істориків, так і юристів. Серед таких робіт виділяється багатотомне документальне видання за редакцією П.П. Михайленка та Я.Ю. Кондратьєва [1]. Не менш значущою є робота Ю.Ф. Кравченка «Міліція України» [2]. У дослідженнях М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, О.Н. Ярмиша [3], О.Б. Горової [4], Є.О. Гіда [5], С.Д. Гусарева [6], І.В. Гамалія [7], Л.А. Сидорчука [8], А.Н. Ключєва [9], Ю.В. Кідрука [10], С.М. Тимченка [11], Ю.Д. Кунєва [12] до-

сліджено широке коло проблем функціонування міліції України, які висвітлюють правові та організаційно-управлінські аспекти її діяльності. Вказані праці, безумовно, мають значну наукову цінність, разом із тим стан дисциплінарних правовідносин в міліції в умовах становлення незалежної України в них викладено фрагментарно.

На початку 80-х років відбулася зміна керівництва МВС СРСР, яка спричинила небачену чистку кадрів особового складу органів міліції Щоправда, пізніше було визнано, що під час цієї кампанії були допущені явні перегини, і певна частина звільнених співробітників була поновлена на роботі в органах міліції. Все ж звільнених, що не повернулися до міліції, було доволі багато [2, с. 95].

У 1987 році за результатами перевірки правоохоронних органів щодо боротьби зі злочинністю було виявлено, що в ряді областей погіршилася якість роботи слідчих апаратів органів прокуратури та внутрішніх справ, були факти порушення законності під час проведення слідства та дізнання [13, с. 42–47].

Так, наприклад, допускалися крайнощі та недоліки в практиці порушення кримінальних справ за самогоноваріння. У Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській, Рівненській, Тернопільській, Черкаській областях питома вага таких злочинів в структурі загальної злочинності становила від 41 до 52%, тоді як у Закарпатській, Запорізькій, Кримській, Одеській, Харківській, Херсонській – від 10 до 17%. Під час розгляду таких матеріалів допускалися тяганина, неоперативність, ліберальність у вирішенні питань про відповідальність винних, причому навіть тоді, коли було виявлено велику кількість «самогонної закваски та самогону, самогонних апаратів». Урядом республіки неодноразово відзначалося, що правоохоронні органи «не вели безкомпромісної боротьби із самогоноварінням» [14, с. 105–110].

Крім того, органами внутрішніх справ незадовільно проводилася робота з виявлення осіб, що збували психотропні речовини для їх подальшого вживання. Не відповідали висунутим вимогам і якість слідства у справах. Деякі слідчі органи внутрішніх справ Дніпропетровської, Одеської, Миколаївської, Кримської, Харківської областей допускали тяганину в кримінальних справах, безпідставно їх закривали або призупиняли [15, с. 56–58].

У серпні 1987 року вийшов наказ, що регламентував порядок речового забезпечення працівників міліції. Цікавим було те, що ним встановлювався порядок, відповідно до якого в разі звільнення з органів внутрішніх справ осіб начальницького та рядового складу міліції у зв'язку з набранням чинності обвинувального вироку суду або у зв'язку з допущенням ними проступків, що дискредитують їх звання, а також в разі звільнення осіб молодшого начальницького та рядового складу міліції раніше строку, на який вони зараховувалися на службу, за порушення дисципліни або за службовою невідповідністю вартість виданого їм обмундирування підлягала стягненню з них в обов'язковому порядку на підставі виконавчих приписів державних нотаріусів та інших посадових осіб, що виконували нотаріальні функції, у розмірі, розрахованому відповідно до часу, що залишився до закінчення строку носки обмундирування [16, с. 238].

6 липня 1989 року вийшов наказ МВС СРСР «Про оголошення постанови Ради Міністрів СРСР «Про покращення матеріального забезпечення рядового та молод-

шого начальницького складу органів внутрішніх справ», яким наголошувалося на необхідності покращення матеріального забезпечення працівників міліції для підвищення ефективності роботи органів внутрішніх справ та укріплення їх кваліфікованими кадрами. Цим же положенням вводилися кваліфікаційні звання «спеціаліст I класу», «спеціаліст I класу – наставник», «спеціаліст II класу» [17, с. 256].

Так звана перебудова та розпад СРСР спричинили подальшу дестабілізацію кадрів. Якщо раніше з міліції звільнялися переважно новачки, які не витримували умов роботи в міліції, то в кінці 80-х – на початку 90-х років органи міліції залишали професіонали з великим досвідом роботи, яким пропонували набагато кращі умови роботи й оплати в різноманітних комерційних структурах [2, с. 95].

20 грудня 1990 року набрав чинності Закон Української РСР «Про міліцію» [18], який закріплював що правовою основою діяльності міліції є Конституція Української РСР, Закон «Про міліцію», інші законодавчі акти Української РСР, постанови Верховної Ради Української РСР, рішення місцевих Рад народних депутатів, ухвалені в межах їхньої компетенції, нормативні акти Міністерства внутрішніх справ Української РСР, а також Конституція СРСР, інші законодавчі акти СРСР, нормативні акти Міністерства внутрішніх справ СРСР, якщо вони не суперечать Конституції Української РСР, Декларації про державний суверенітет України та Загальній декларації прав людини, міжнародні правові норми, ратифіковані у встановленому порядку (ст. 4).

Закон визначав основні завдання (ст. 2), принципи (ст. 3), обов'язки (ст. 10) і права міліції (ст. 11), вказував на порядок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї (ст. ст. 12, 13, 14, 15), регламентував правовий (ст. 21) і соціальний (ст. 22) захист працівників міліції, державне страхування та відшкодування шкоди в разі загибелі або каліцтва працівника міліції (ст. 23), визначав органи, яким була підконтрольна міліція (ст. 26).

Стаття 25 Закону «Про міліцію» регламентувала відповідальність працівників міліції в дисциплінарному та кримінальному порядках. Крім того, вона зобов'язувала винного працівника міліції компенсувати завдану його діями матеріальну шкоду (шляхом відшкодування завданих збитків) і моральну шкоду (наприклад, шляхом публічного вибачення на вимогу громадянина). Закон лишався актуальним протягом 25 років і лише з ухваленням Закону України «Про Національну поліцію» [19] втратив свою чинність.

29 липня 1991 року Кабінетом Міністрів Української РСР затверджено «Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ» [20], яким визначався перелік міліцейських звань від рядового міліції до генерал-полковника внутрішньої служби (п. 2), встановлювався вік, з якого особа приймається на службу до органів внутрішніх справ (п. 3), зазначався граничний строк служби в міліції для чоловіків і жінок, відповідно 45 та 40 років (п. 5), порядок присвоєння дострокового або на один ступінь вище спеціального звання (ст. 35). Крім того, у Положенні зазначалося, що особи рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ користувалися всіма соціально-економічними, політичними та особистими правами й свободами, виконували усі обов'язки громадян, передбачені Конституцією Української РСР та іншими законодавчими

актами, а їхні права, обов'язки та відповідальність, що впливали з умов служби, визначалися законодавством, Присягою, статутами органів внутрішніх справ і самим Положенням (п. 10).

За зразкове виконання обов'язків і досягнуті високі результати в службі особи рядового та начальницького складу могли бути заохочені прямими начальниками відповідно до норм Дисциплінарного статуту ОВС Української РСР, у тому числі й державними нагородами (п. 14). У п. 15 зазначалося, що працівникам міліції заборонялося займатися будь-якими видами підприємницької діяльності, а також організувати страйки та брати у них участь, але можна було об'єднуватися в громадські організації, діяльність яких здійснювалася згідно із законодавством (ст. 22). Ця норма викликає у нас суперечливе ставлення, оскільки, на нашу думку, заборона на зайняття підприємницькою діяльністю є не зовсім обґрунтованою через те, що часто матеріальне забезпечення працівника міліції не задовольняло навіть мінімальних потреб середньостатистичної сім'ї та, крім того, обмежувало Конституційні права людини, що за своєю природою мають більшу юридичну силу, аніж відомчий нормативно-правовий акт.

Положення встановлювало 41-годинний робочий тиждень та припускало несення служби понад вказаний час, а також у вихідні та святкові дні. За несення служби в понадурочний, нічний час, у вихідні та святкові дні повинна була проводитися додаткова оплата відповідно до чинного законодавства. Службу працівники міліції зобов'язані були відбувати там, де цього вимагали інтереси служби, що обумовлювалося наказами прямих начальників, аж до продовження служби за межами республіки (п. 21).

Визначалося чотири види відповідальності: дисциплінарна, адміністративна, матеріальна та кримінальна (п. 23). Запроваджувалося обмеження в отриманні чергового спеціального звання в разі наявності раніше накладеного та незнятого дисциплінарного стягнення (п. 36), вказувався порядок позбавлення спеціальних звань за вироком суду, що набрав законної сили, або відповідно до чинного законодавства (п. 38).

З метою вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ, підвищення ефективності їхньої роботи, поліпшення добору, розстановки та виховання кадрів, стимулювання підвищення кваліфікації, ініціативності, творчої активності та відповідальності працівників за доручену справу проводилася атестація осіб рядового та начальницького складу (п. 47). Положенням урегульовувалися питання відпусток (чергових, короткострокових, через хворобу, канікулярних, у зв'язку із закінченням навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ СРСР і Міністерства внутрішніх справ УРСР, додаткових і соціальних (у зв'язку з вагітністю, пологами та доглядом за дитиною, творчих, у зв'язку з навчанням)) (розділ VI), звільнення зі служби в органах внутрішніх справ (у запас, у відставку, через хворобу, через обмежений стан здоров'я, за вислугою строку служби, через службову невідповідність, порушення дисципліни, за власним бажанням, через скорочення штатів) (розділ VII), а також особливості проходження служби окремими категоріями осіб начальницького складу (розділ VIII).

Загальний стан дисципліни та законності серед працівників органів внутрішніх справ продовжував залишатися складним. Відбувалися непоодинокі випадки вчи-

нення працівниками міліції розбійних нападів, участі в бандитських угрупованнях, скоєння працівниками інших резонансних надзвичайних подій, серед яких злочинні прояви, факти необережного поводження з табельною зброєю та її втрати, нехтування встановленими правилами безпеки під час виконання службових обов'язків, грубі порушення правил дорожнього руху, тощо. Надзвичайно гостро в органах внутрішніх прав стояло питання дотримання працівниками ОВС прав і свобод громадян під час службової діяльності [13, с. 42–47].

Серйозні зміни в соціально-економічній і політичній ситуації в країні, криміногенній обстановці, непоодинокі факти грубих порушень законності в діяльності правоохоронних органів, незадовільний стан службової дисципліни й злочинності серед працівників міліції стали передумовами для появи 29 липня 1991 року нового Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ [21, с. 599], який складався із шести розділів та 44 статей.

У першому розділі статут визначав, що дисципліна осіб рядового та начальницького складу в органах внутрішніх справ полягала в додержанні порядку і правил, установлених законодавством Української РСР та Союзу РСР, присягою, статутами, нормативними актами Міністерства внутрішніх справ Української РСР і Міністерства внутрішніх справ СРСР, хоча щодо останнього зауважимо, що вже за місяць було ухвалено Акт проголошення незалежності України, яким чітко встановлювалося, що з моменту проголошення незалежності чинними на території України є лише нормативно-правові акти Української РСР [22, с. 502]. Крім того, перераховувалися заходи, якими дисципліна досягається (ст. 3) та до чого, власне, зобов'язує (ст. 2); у статті 6 зазначено, що застосовувати заохочення та накладати дисциплінарні стягнення міг тільки прямиий начальник, визначення якого дається у п. 2 цієї ж статті.

Розділ другий «Заохочення» у ст. 12 визначав вичерпний перелік заохочень, якими можуть бути відзначені особи рядового та начальницького складу за сумлінне ставлення до виконання службових обов'язків: оголошення подяки, нагородження цінним подарунком або грошми, почесною грамотою, нагрудним знаком органів внутрішніх справ, присвоєння дострокового чергового спеціального звання, присвоєння спеціального звання, вищого на один ступінь від звання, передбаченого займаною посадою. Як захід заохочення могло застосуватися зняття раніше накладеного стягнення. Для навчальних закладів (підрозділів) системи МВС вказаний перелік був дещо ширшим. Крім того, не виключалася можливість представлення осіб рядового та начальницького складу до державних нагород за проявлені мужність і відвагу під час виконання службових обов'язків, а також інші особливі заслуги перед державою (ст. 14).

У ст. 15 розділу третього «Дисциплінарні стягнення» давався вичерпний перелік стягнень щодо осіб рядового та начальницького складу, а саме зауваження, догана, сувора догана, затримка у присвоєнні чергового спеціального звання або подання до його присвоєння на строк до одного року, попередження про неповну посадову відповідність, пониження в посаді, пониження в спеціальному званні на один ступінь та звільнення з органів внутрішніх справ.

До речі, наступний Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ [23, с. 245] та і проект Дисциплінарного статуту Національної поліції України [24] значно розширюють перелік заходів дисциплінарних заохочень у порівнянні

з Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ 1991 року та дещо скорочують перелік дисциплінарних стягнень, що, на нашу думку, може свідчити про тенденцію до більш позитивних поглядів на заходи забезпечення дисципліни.

Розділ четвертий регламентує права начальників щодо застосування заохочень і накладення дисциплінарних стягнень, а розділ п'ятий – порядок застосування заохочень, порядок і виконання дисциплінарних стягнень. Розділ шостий присвячений пропозиціям, заявам і скаргам.

6 грудня 1991 року МВС України видало наказ № 552 «Про заходи зі зміцнення законності в діяльності органів внутрішніх справ» [25], яким регламентувався порядок проведення службових розслідувань стосовно осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ у разі надходження до органів і підрозділів внутрішніх справ України, навчальних закладів та науково-дослідних установ системи Міністерства внутрішніх справ України відомостей про вчинення ними дій, які порушують права та свободи громадян, службову дисципліну.

Незважаючи на заходи, спрямовані на зміцнення дисципліни та законності в органах внутрішніх справ, у 1992 році 201 працівника міліції було вироком суду визнано винними у вчиненні злочинів. Найбільша кількість засуджених була в Київській, Дніпропетровській та Харківській областях серед працівників карного розшуку та дільничних інспекторів міліції – здебільшого за фактами хабарництва, перевищення службових повноважень і зловживання службовим становищем [26].

Таким чином, дослідження дисциплінарних правовідносин в органах внутрішніх справ Української РСР на початку 80-х рр. ХХ ст. та в період становлення незалежної держави України (1991 р.) свідчить про наявність значної нормативно-правової бази, спрямованої на забезпечення дисципліни в органах міліції вказаного періоду, але дисциплінарна практика свідчить, що, попри це, рівень дисципліни в міліції залишався низьким.

Література

1. Михайленко П.П. Історія міліції України у документах і матеріалах : у 3 т. / П.П. Михайленко, Я. Ю. Кондратьєв. – К. : Генеза, 2000. – Т. 3 : 1946–1990. – 614 с.
2. Кравченко Ю.Ф. Міліція України / Ю.Ф. Кравченко. – К. : Генеза, 1999. – 431 с.
3. Вищий заклад освіти МВС України : [науково-практичний посібник] / [М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, О.Н. Ярмиш]. – Харків : Ун-т внутр. справ, 1999. – 369 с.
4. Горова О.Б. Конституційні громадянські права людини в Україні та їх забезпечення міліцією (роль міжнародно-правових норм у цьому процесі) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / О.Б. Горова ; Київський націон. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2000. – 16 с.
5. Гіда Є.О. Загальнолюдські стандарти прав людини і забезпечення їх реалізації в діяльності міліції : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Є.О. Гіда ; Націон. акад. внутр. справ України. – К., 2000. – 220 с.
6. Гусарєв С.Д. Конституційні основи формування в Україні правової держави та вдосконалення діяльності міліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / С.Д. Гусарєв ; Укр. акад. внутр. справ. – К., 1994. – 19 с.
7. Гамалій І.В. Теоретичні проблеми правового регулювання діяльності міліції щодо забезпечення реалізації конституційних прав і свобод громадян : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / І.В. Гамалій ; Київський націон. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2000. – 17 с.
8. Сидорчук Л.А. Правові та організаційні питання створення і функціонування кримінальної міліції в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Л.А. Сидорчук ; Націон. акад. внутр. справ України. – К., 1998. – 18 с.

9. Клюев А.Н. Правовые и организационно-управленческие аспекты деятельности уголовного розыска Украины : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / А.Н. Клюев ; Ун-т внутр. дел. – Харьков, 1997. – 223 с.
10. Кідрук Ю.В. Проблеми створення і діяльності місцевої міліції в Україні (адміністративно-правові та організаційні аспекти) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Ю.В. Кідрук ; Академія внутр. справ України. – К., 1995. – 166 с.
11. Тимченко С.М. Теоретико-правові проблеми взаємодії громадянського суспільства і правової держави в Україні / С.М. Тимченко. – Запоріжжя : Вид-во ЗЮІ, 2000. – 237 с.
12. Кунев Ю.Д. Принципи побудови та вдосконалення організаційної структури ОВС України : загально-теоретичні аспекти державного управління : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Ю.Д. Кунев ; Академія внутр. справ. – Харків, 2001. – 17 с.
13. Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Київ. – Ф. 1. – Оп. 25. – Спр. 3190. – Арк. 42–47.
14. Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Київ. – Ф. 1. – Оп. 25. – Спр. 3191. – Арк. 105–110.
15. Архів МВС України. – Київ. – Ф. 46. – Оп. 1. – Спр. 1169. – Арк. 56–58.
16. О форме одежды и нормах снабжения вещевым имуществом начальствующего и рядового состава милиции : Приказ МВД СССР № 180 от 25 августа 1987 года // Михайленко П.П. Історія міліції України у документах і матеріалах : у 3 т. – К. : Генеза, 2000. – Т. 3 : 1946–1990. – 616 с.
17. Об объявлении постановления Совета Министров СССР от 19 мая 1989 года № 417 «Об улучшении материального обеспечения рядового и младшего начальствующего состава органов внутренних дел» : Приказ МВД СССР № 106 от 6 июня 1989 года // Михайленко П.П. Історія міліції України у документах і матеріалах : у 3 т. – К. : Генеза, 2000. – Т. 3 : 1946–1990. – 616 с.
18. Про міліцію : Закон Української РСР від 20 грудня 1990 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4.
19. Закон України «Про Національну поліцію» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 40–41.
20. Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ : затв. Постановою КМ УРСР від 29 липня 1991 р. № 114.
21. Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ Української РСР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 45.
22. Про проголошення незалежності України : Постанова Верховної Ради Української РСР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 38.
23. Закон України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ» від 22 лютого 2006 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – № 29.
24. Проект Дисциплінарного статуту Національної поліції України [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH2Z500A.html.
25. Про заходи зі зміцнення законності в діяльності органів внутрішніх справ : Наказ МВС України від 6 грудня 1991 року № 552 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0541-13>.
26. Матиненко О.А. Злочини працівників ОВС України: аналіз сталих тенденцій / О.А. Матиненко // Тюремний портал : громадська правозахисна організація «Донецький Меморіал» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrprison.org.ua/expert/1286620207>.

Анотація

Лесь І. О. Дисциплінарні правовідносини в органах внутрішніх справ Української РСР на початку 80-х рр. XX ст. та в період становлення незалежної держави України (1991 р.). – Стаття.

Стаття присвячена висвітленню деяких аспектів дисциплінарних правовідносин в органах внутрішніх справ Української РСР на початку 80-х рр. XX ст. та в період становлення незалежної держави України (1991 р.).

Ключові слова: дисциплінарні правовідносини, органи внутрішніх справ, міліція, Україна, СРСР.

Аннотация

Лесь И. А. Дисциплинарные правоотношения в органах внутренних дел Украинской ССР в начале 80-х гг. XX в. и в период становления независимого государства Украины (1991 г.). – Статья.

Статья посвящена раскрытию некоторых аспектов дисциплинарных правоотношений в органах внутренних дел Украинской ССР в начале 80-х гг. XX в. и в период становления независимого государства Украины (1991 г.).

Ключевые слова: дисциплинарные правоотношения, органы внутренних дел, милиция, Украина, СССР.

Summary

Les I. O. The Disciplinary relations in the internal affairs bodies of the Ukrainian SSR in the early 80's of XX century and the period of independence of Ukraine establishment (1991). – Article.

The article is devoted to highlighting some aspects of disciplinary relations in the internal affairs bodies of the Ukrainian SSR in the early 80's. XX century and the period of establishment of the independence of Ukraine (1991).

Key words: disciplinary relations, Internal Affairs Bodies, militia, Ukraine, Union of Soviet Socialist Republics.